

THE CONCEPT OF CREATIVITY AND THE ROLE AND IMPORTANCE OF CREATIVITY IN MUSIC TRAINING

One of the skills gaining importance today is creativity, a quality that exists in everybody in different fields and at different rates. The purpose of this study is to determine the effect of attitudes and skills in music's special field courses and musical accomplishment on the musical training, one of the branches of art that contributes to development of creativity and to find out how creativity can influence the process of learning and teaching and teacher-student relationships. In this way, the study is intended to reveal the importance and contribution of creativity to the world musical culture and to the rate of accomplishment in this field by means of various methods and approaches.

Anahtar Kelimeler : Müzik Eğitimi, müzik, yaratıcılık, müzikte yaratıcılık
Key Words : Musical training, music, creativity, creativity in music

GİRİŞ

Yaratıcılık, geliştirilebilen, herhangi bir alanda ve uygun ortamlarda ortaya çıkan bir beceridir. Hızla gelişen ve değişen çağımızda özellikle, özgür ve yaratıcı düşünen bireylere duyulan gereksinim giderek artmaktadır. Bu bağlamda Türkiye'de ve hatta dünyada yaratıcılıkla ilgili birçok araştırmalar yapılmaktadır. Bazı araştırmalarda yapılan incelemeler sonucunda "Yaratıcılığın, insanın içten gelen, kendiliğinden beliren orijinal tepkilerine çok bağlı olduğunu meydana çıkartmıştır. Toplumda tek yönlülüğe doğru bir eğilim vardır. Oysaki dünyada orijinal buluşlara ve yaratıcılığa büyük bir ihtiyaç vardır. Okullarda rehberlik örgütünün en önemli görevleri arasında, yaratıcılık kaynaklarının keşfi ve öğrencilere kendi yetenek ve eğitimleri istikametinde gelişme olanaklarını hazırlamak yer alır"¹.

Konu ile ilgili olarak, müziksel yaratıcılığa müzik eğitimcilerine, müzik öğretmenlerine önemli görevler düşmektedir. Çünkü müzik yeteneği ile yaratıcılık arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır. Ancak, müziksel başarı için yaratıcılığın yönlendirilmesi, düzenli bir çalışma sisteminin oluşturulması gerekmektedir. Bu bağlamda ise müzik eğitimcilerinin, müziksel yaratıcılıkla yakından ilgilendikleri söylenebilir. Bu alanda yapılan araştırmalarda ise, "1971'de Voughan (ilkokul 4. ve 5. sınıf öğrencileri üzerinde) 1976'da ise Gorder (ortaokul ve lise düzeyinde) doğaçlama üzerine kurmuş yaratıcılık testleri uygulamışlardır.

Webstar, iki ayrı test düzenleyerek (1977) ve (1978) lise öğrencilerinde müziksel yaratıcılığı denemiştir.

Testlerden ilki, evde çalışılan müzik analizi ve kompozisyon ile o anda kayıt edilen doğaçlama bölümlerinden oluşmaktadır. İkinci testte ise, birkaç doğaçlama ve çeşitli taktitlerin istendiği on etkinlik kullanılmıştır. İkinci test ilkökul öğrencilerine de uygulanmıştır.

C.Wong, Gordon'un küçük çocuklarda genel yaratıcılığın belirlenmesine yönelik testinden yola çıkarak, bir müziksel yaratıcılık testi hazırlamıştır (1985). Test sonuçları ile okul başarıları arasında olumlu bir ilişki bulunurken, cinsiyet ve yaş değişkenlerinin etkili olmadığı görülmüştür"².

Araştırmalar, yaratıcılığın, öğrenmeün önemli bir boyutu olduğunu göstermektedir. Yaratıcı düşünme, bilginin kazanılması için hayati öneme sahiptir; çünkü yaratıcılığın gelişimince elverişli çevreler, çocukları öğrenmeye karşı olumlu tutumlar geliştirmelerine yardımcı olur ve öğrenmeyi eğlence haline getiren etkili güdüleyiciler niteliğini taşır .

"Yaratıcılığa ilişkin literatür, üç farklı yönde gelişmektedir. Bunlardan birincisi, yaratıcı kişiliği ya da bireyi tanımlama olarak ortaya çıkmakta ve Guilford (1967)'ün bilişsel alandaki, Mac Kinnon (1962)'ün kişilikle ilgili, Dunnette (1976), Gough (1976) ve Torrance (1972)'in kavrama ile ilgili araştırmaları yer almaktadır; ikincisi, örgütsel faktörlere ilişkin olarak gelişmiştir ki, bu araştırmalarda, "hangi faktörlerin yaratıcılığı artırdığı ya da keşfediği belirlenebilir mi?" sorusu üzerinde durulmuştur; üçüncüsünde ise, eğitim ve geliştirmeye yönelinmiştir. "Bireyler, içsel yaratıcılıklarını kullanabilmeleri için yetiştirilebilir mi? Onlar böylece daha yaratıcı yapılabilir mi?" soruları ile

*Doç. Dr., İnönü Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümü, Malatya.

1-Feriha Baymur, Genel Psikoloji, İnkilap ve Aka Basımevi, İstanbul, 1973, s.248.

2-Gülşay Göğüş, Filarmoni Dergisi, sayı 137, Ankara, 1996, s.21-24

yola çıkmıştır. Osborn, Parnes, Gordon, Prince, bu hareketin öncülerindedirler.³ Öğrencilerdeki yaratıcı potansiyeli ortaya çıkarabilmek ve alanla ilgili yaratıcı bireyler yetiştirebilmek için, eğitiminin ve araştırmacının da, yaratıcı düşünme becerisine, dersleri ve çalışmaları, yaratıcılık kavramını ön planda tutarak planlayabilme bilgisine sahip olması gerekmektedir. Müzik eğitimi, yaratıcı bireylerin geliştirilmesinde sanat eğitiminin en uygun alanlarından birini oluşturmaktadır. Öğrencilerin yaratıcı becerilerinin geliştirilmesi konusunda, gerek çalgı eğitiminde, gerekse ezgi yazımı, çökselendirme çalışmalarında, müzik özel alan derslerinin yaratıcılık açısından önemi vurgulanarak bu alanda çeşitli deney ve çalışmaların yapıldığı söylenebilir. Müzik eğitimcilerinin doğru öğrenme ortamlarını yaratabilmeleri için, yaratıcı süreçlerden oluşan eğitim ortamlarında yetişmesinin gerekliliği de göz ardı edilmemelidir.

Yaratıcılık- Zeka İlişkisi

Günümüzde zeka üzerine birçok tanımlar yapılmışsa da, kısa bir tanımla Arısoy'a göre zeka, tek bir yetenek değil, dikkat etme, algılama, öğrenme, belleme, hayal gücü, düşünme ve iyi akıl yürütme gibi zihinsel davranışların müşterek ve ahenkli çalışmalarının sonucunda görülen özel bir davranıştır. Yaratıcılık ile zeka arasında doğrudan bir ilişki söz konusu mudur? Sorusuna ise cevap olarak yaratıcılıkla zekâ arasında belli bir ilişkinin varlığını aramak amacıyla yapılan araştırmalar sonucunda, doğrudan ve kesin bağıntılara varılamamıştır.

"Araştırmalarda görülmüştür ki, sınavlarda başarılı ve zekâ testlerinde de yüksek seviyede zeki çıkan bazı öğrenciler, çeşitli alanlarda özgün, yeni düşünceler ortaya koyamamışlardır (San). Farklı yaratıcılık seviyelerinde olan çocukların kişilikleriyle ve okul başarılarıyla ilgili bulgular, çocukların ZB'leri arasında farklar bulunabileceğini, fakat yaratıcılığın bunlardan anlaşılamayacağını, bu yeteneğin, çok üstün yaratıcılıkla "bir miktar yaratıcı olmak" arasındaki farkın, açıkça görülen bazı özelliklerle anlaşılabilceğini ortaya koyuyorlar (Jesild). Araştırmacılar, yüksek seviyede zekânı, yüksek seviyede yaratıcılığı garanti etmediğini, yaratıcılıkla zekâ arasında çok yüksek bir korelasyon olmadığını, daha zeki bir kişinin daha yaratıcı kişi anlamına gelmediğini belirtmektedirler. Guilford'a göre "zekâ, yaratıcılıkta hiçbir zaman tek başına belirleyici bir değişken olmadı. Faktör analizi ile çok boyutluluğu ortaya konulan zekâ, tek başına

yaratıcılığı açıklayamadı. Üstelik zekânın bir alt bileşeni olarak ortaya çıkabilen bir değişken, yaratıcılığın da bir alt bileşeni olarak karşımıza çıkabilirdi". Yaratıcı potansiyellerin gerçekleşmesi için, genellikle, hiç olmazsa ortalamanın biraz üstünde bir zekâ seviyesi gerekli olmaktadır. Fakat bu kritik seviyenin üstünde, zekâ ile gerçek yaratıcılık arasındaki ilişki yaklaşık olarak sıfırdır (Arık).

Wallach ve Kagan (1965), zekâ ve yaratıcılığı incelemek amacıyla çocuklar üzerinde yaptıkları bir araştırmada, geliştirdikleri yaratıcılığı ölçme testinden elde edilen sonuçlarla zekâ testinden elde edilen sonuçları karşılaştırmışlar ve çocukları dört gruba ayırmışlardır.

*Zekâ ve yaratıcılık düzeyi yüksek olanlar,

*Zekâ ve yaratıcılık düzeyi düşük olanlar,

*Zekâ düzeyi yüksek, fakat yaratıcılık düzeyi düşük olanlar,

*Yaratıcılık düzeyi yüksek, fakat zekâ düzeyi düşük olanlar.

Bu araştırma sonuçları da göstermektedir ki, zekâ ve yaratıcılık arasında doğrudan bir bağlantıdan söz etmek pek mümkün görünmemektedir. Bir çocuk, zekâ düzeyi düşük olsa bile yüksek derecede yaratıcı veya bunun tersi olarak, zekâ düzeyi yüksek olduğu halde yaratıcılık düzeyi bakımından düşük seviyede bir düzeyde olabilmektedir. Ne var ki, elde edilen bu veriler, tüm çocuklar için aynı sonuçları vereceğini söylemek için yeterli değildir⁴.

Başka bir araştırmaya göre, "Terman'ın üstün zekalı çocukları hayatları boyunca takip ettiği çalışma ve Mc Kinnon'un mimarlarla yaptığı çalışma, üstün zekalı kişilerin diğerleriye kıyasla daha iyi sosyal becerilere ve sağlığa, daha fazla intihar oranlarına sahip olduklarını fakat yaratıcılık anlamında genel popülasyondan farklılık göstermediklerini ortaya koymuştur. Mc Kinnon'a göre, 120'nin üzerinde bir IQ skoru ile yaratıcılık arasında herhangi bir korelasyon yoktur."⁵

Yaratıcılık ve zekâya eğitimcilerin gözü ile baktığımızda onlara düşen görevler içerisinde zeki ve yaratıcı çocukların körelmemesi açısından, onlara esneklik tanınması, söz hakkı verilmesi, düşündüğünü söyleme şansının verilmesi, yönlendirilmesi, iyi organize edebilmesi, doğru yanıtları hemen söylemek yerine, farklı yollardan aramaya, düşünmeye, araştırmaya sevk edebilmesi, yaratıcılığı geliştirme olanağı sağlayacaktır.

3-www.msxslabs.org/forum/sanat/11095-yaratıcılık-nedir.html

4-www.teknikportal.com/yaratıcılık/yaratıcılık-ve-zeka-iliskisi/

5-[www.dbe.com.makaleler/yaratıcılık-nedir\(Davranış-Bilimleri-Enstitüsü\)](http://www.dbe.com.makaleler/yaratıcılık-nedir(Davranış-Bilimleri-Enstitüsü))

Müzik Eğitiminde Yaratıcılık

Bilimde ve güncel yaşamda yaratıcılığa her zaman ihtiyaç duyulduğu gibi, sanat eğitiminin en uygun alanlarından birini oluşturan müzik eğitiminde de yaratıcı bireylerin yetişmesi açısından müziksel yaratıcılığa gereksinim duyulduğu söylenebilir. Bir ezginin çöseslendirilmesinde ya da özgün bir çoksesli yapının oluşmasında, öğrencinin armoni, kontrpuan ve kompozisyon bilgisinin yanı sıra yaratıcı düşünceye de yer vermesi, o çalışmayı müzikte sınırlı olmayan güzel kavramına daha da yakınlaştırmış olabilir. Okul çalgıları, oyun dans müzik, oda müziği gruplarında, öğrencilerin bir araya gelerek yaptığı grupsal çalışmalarda, kazandıkları bilgi ve becerilerin yanı sıra, yaratıcı düşüncelerle de değişik uygulama içinde olmaları ve bu uygulama sonucunda güzel ve alışılmadık dışında bir çalışmanın ortaya çıkabileceğini söylemek mümkün olabilir. Müzik eğitimcilerinin, öğrencilere bu ortamı sağladığı takdirde, onları müziksel yaratıcılığa sevk etme durumlarında, yaratıcı bireylerin, eğitimcilerin yetişmesinde önemli katkı sağlayacağı göz ardı edilmemelidir.

Yaratıcılık, kişinin başarılı olması için en önemli özelliklerden birisidir. Müzik eğitimcilerinin doğru öğrenme ortamlarını yaratabilmeleri, çağdaş müzik eğitimi yaklaşımlarını, uygun yöntem ve tekniklerle uygulayabilmeleri ile doğru orantılıdır.

Konu ile ilgili bilim adamlarının bazı araştırmalarından örnekler;

"Robinson (2003), gerçek ilgi ve beceri alanlarının neler olabileceğini hiç bilmeden eğitimlerini sürdüren öğrencilerin bundan çok etkilenebileceklerini, başarısızlıklarından dolayı mutsuz olabileceklerini ve yeterince akıllı olmadıkları kanısına varabileceklerini düşünmektedir. Robinson'a göre yaratıcı süreç için üç hayati özellik vardır.

1-Kendi yaratıcı gücünüz için en doğru ortamı bulmanın önemi

2-Bu ortamı denetleyebilme gerekliliği

3-Denemek ve risk almak için gerekli olan özgürlük

Özden, yaratıcılığın geliştirilmesi için bazı öğretmen davranışlarını şöyle belirtmiştir.

1-Öğrencilere kendi yaratıcı çahalarına değer vermeyi ve bundan memnun olmayı öğretmek

2-Sıra dışı sorulara saygı duyarak, farklı düşünmeye ve değişik bağlantılar kurmaya teşvik etmek.

3-Öğrencileri dinleyerek onların fikirlerine değer verdiklerini ve saygı duyduklarını göstermek.

4-Öğrencilerin öne sürdükleri fikirleri geliştirmelerine fırsat vererek onları hem test etmelerine hem de başkalarıyla paylaşmalarına yardımcı olmak.

5-Öğrencilerin kendi kendilerine öğrenmelerine fırsat vermek.

Vexliard (1968), genel öğrenim sistemlerinin yakınsak düşünmeyi geliştirmeye eğilimli olduğunu, asıl yaratıcı düşünme biçimi olan ıraksak düşünme biçimini geriletliğini ayrıca okuldaki değerlendirme biçiminin de bu doğrultuda olduğunu vurgulamaktadır. (San)

Torrance, öğrencilere sorunlara yeni çözümler üretebilme yollarının verilebileceğine, buna dayalı olarak da onların risk alabilmek ve özgün üretimlerinde bulunmak gibi becerilerin geliştirilebileceğine inanmaktadır. Torrance'ye göre yaratıcılık, yaratıcı ortamlarda elde edilen akademik başarıyı, zeka ve akademik yetenekten daha iyi yordamaktadır."⁶

Sonuç ve Öneriler

Yaratıcılığa, sanatta, bilimde ve güncel yaşamda yaratıcı bireyler yetiştirmek adına gereksinim duyulmakla birlikte, yaratıcı olma işi sabırlı bir araştırma işidir. Müziksel yaratıcılık sürecinde çocuklar küçük yaşlarda seslere ve oyunlara ilgi duyar. Kafasında hayal ettiklerini yazıya döker, resme yansır. Çocukta var olan yaratma isteği müzik eğitimi yolu ile kolay bir şekilde geliştirilebilir. Müzik eğitimcilerinin, öğrencilere yaratıcılığı geliştirmede uygun ortam oluşturmaları önemi hususlardan biridir. Günümüzde müzik eğitimine başlama yaşı oldukça yüksek olup bu eğitime çocukları küçük yaşlarda yönlendirmek müzik eğitimi açısından önemli bir kazanç olacağı bilinmektedir. Çünkü yaş ilerledikçe algılama işi de giderek zayıflamaktadır. Bu nedenle küçük yaşlarda çocukların özgür ve esnek ortamlarda müzik eğitimi içinde olmaları, müziksel yaratıcılığa sevk edilmeleri, müziği öğrenirken oyunla dansla birleştirerek yaratıcı becerilerini kullanmaları, öğrenmeyi daha zevkli ve eğlenceli kılacaktır denebilir. Genel anlamda eğitimde yaratıcılığa bakıldığında ders programları, ders içerikleri yaratıcı etkinlikler içermeli ve bu hedef doğrultusunda programlar yenilenmeli ve geliştirilmelidir. Müziksel beceriler, sosyal iletişim becerileri ve yaratıcılık ile ilgili yurt dışındaki çalışmalar incelenerek yurtiçinde de bu alanda çalışmalara ve araştırmalara sıkça yer verilmelidir.

6- Elif Tekin Gürgeç, Müzik Eğitiminde Yaratıcılığı Geliştiren Yöntem ve Yaklaşımlar, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:7,Sayı 12, s.81-93

KAYNAKLAR

Baymur, F., ' Genel Psikoloji' 1973
Davranış Bilimleri Enstitüsü Psikoloji Dünyası
(www.dbe.com.tr/psikoloji_dunyasi)

Göğüş, G., ' Filarmoni Dergisi, sayı 137,s ,21-24
Ankara 1996

Tekin,Gürgen , Elif., 'Müzik Eğitiminde Yaratıcılığı Geliştiren Yöntem ve Yaklaşımlar' İnönü
Üniv.Eğitim Fak.Dergisi sayı 12

www.msxlabs.org/forum/sanat/11095-yaraticilik-nedir.html

www.teknikportal.com/yaraticilik/yaraticilik-ve-ze-ka-iliskisi/